

Opravné prostriedky proti podaniu prejudiciálnej otázky a opravné prostriedky proti nepodaniu prejudiciálnej otázky

Miroslav Slašťan

vedúci Ústavu medzinárodného a európskeho práva,
Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola

1

Účel prejudiciálneho konania

- úniový vs. vnútroštátny pohľad
- pohľad slovenského sudcu
- konanie o prejudiciálnej otázke v niektorých prípadoch vážne narušuje vnútroštátnu súdnu hierarchiu, nakoľko umožňuje ktorémukoľvek súdu obrátiť sa na Súdny dvor s akýmkoľvek najmä výkladovým problémom práva Únie, na ktorý môže mať **súd vyššieho stupňa odlišný názor**. Výsledok samotného konania tak môže viesť k *neželanému vzájomnému súboju vnútroštátnych súdnych inšancií*.
- kritizovaná judikatúra Súdneho dvora Rheinmühlen I., Elchimov, *Križan C-416/10*

2

Križan C-416/10

- článok 267 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, akým je súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, **má povinnosť obrátiť sa z vlastného podnetu** na Súdny dvor Európskej únie s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, aj keď rozhoduje vo veci, ktorá mu bola **vrátená** na konanie po tom, ako bolo jeho prvé rozhodnutie zrušené ústavným súdom dotknutého členského štátu a **vnútroštátne pravidlo mu stanovuje povinnosť rozhodnúť v spore v zmysle právneho názoru vyjadreného týmto ústavným súdom**.
- (71) *vnútroštátne pravidlo, ktoré zaväzuje Najvyšší súd SR riadiť sa právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, teda nemôže brániť vnútroštátnemu súdu, aby sa obrátil na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania v ktoromkoľvek okamihu počas konania, ktorý považuje za vhodný, a neuplatnil v prípade potreby posúdenie vyjadrené Ústavným súdom Slovenskej republiky, ktoré sa zdá byť v rozpore s právom Únie.*

3

Viazanosť „právnym názorom“ súdu vyššieho stupňa po prejudiciálnom rozsudku

- **SD EÚ: Elchinov, C-173/09 z 5. októbra 2010**
- **OTÁZKA:** Má vnútroštátny súd, pri rešpektovaní zásady procesnej autonómie, povinnosť podriať sa záväzným pokynom, ktoré mu dal súd vyššieho stupňa v rámci zrušenia jeho rozhodnutia a vrátenia veci na nové rozhodnutie, keď je tu dôvod domnievať sa, že tieto pokyny sú v rozpore s právom Spoločenstva?
- **ODPOVEĎ:** Právo Únie **bráni** tomu, aby právne posúdenie súdu vyššieho stupňa bolo pre vnútroštátny súd, ktorý má rozhodnúť vo veci po tom, čo mu súd vyššieho stupňa, na ktorý bol podaný opravný prostriedok, vrátil vec na ďalšie konanie, v súlade s vnútroštátnym procesným právom záväzná, **ak sa tento vnútroštátny súd v súvislosti s výkladom, o ktorý požiadal Súdny dvor domnieva, že uvedené posúdenie nie je v súlade s právom Únie.**

4

Prednosť práva EÚ ...dôsledky čl. 267 (3) ZFEÚ

- ...vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatniť právne predpisy Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby **z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie** vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, **bez toho, aby musel požadovať alebo čakať** na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek **iným ústavným postupom** (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24; Lucchini, C-119/05, Zb. s. I-6199, bod 61, ako aj z 27. októbra 2009, ČEZ, C-115/08, zatiaľ neuvverejnený v Zbierke, bod 138).

5

Možnosť podať prejudiciálnu otázku

- **PRÁVNY ZÁKLAD**
- čl. 267 (2) ZFEÚ:

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, aby o nej rozhodol.

6

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku

- **PRÁVNY ZÁKLAD**

- čl. 267 (3) ZFEÚ:

- Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu podľa vnútroštátneho práva nie je prípustný opravný prostriedok, **je tento súdny orgán povinný** obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie.

7

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (kto)

- **SÚD proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva**

- bežný, spravidla riadny opravný prostriedok, ktorý je prístupný obom stranám sporu a nezávislý na správnom alebo súdnom uvážení

- mimoriadne dovolanie, obnova konania, milosť hlavy štátu, ústavná sťažnosť, žaloba podaná na medzinárodné orgány ochrany ľudských práv, atď.??

- dovolanie?

8

C-210/06, Cartesio Oktató, 16. 12. 2008

- (76)...rozhodnutia vnútroštátneho odvolacieho súdu, proti ktorým môžu účastníci namietat' na najvyššom súde, **nepochádzajú** od „vnútroštátneho súdneho orgánu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. Okolnosť, že **skúmanie podstaty takýchto námietok podlieha predchádzajúcemu určeníu prípustnosti zo strany najvyššieho súdu**, nespôsobuje, že by účastníci konania boli zbavení opravných prostriedkov.
- (78)...takéto obmedzenia, ako aj absencia odkladného účinku kasačného opravného prostriedku, nespôsobujú to, že by účastníci konania pred súdnym orgánom, ktorého rozhodnutia môžu byť napadnuté takýmto opravným prostriedkom, boli zbavení možnosti vykonávať účinne svoje právo podať tento opravný prostriedok ....Tieto **obmedzenia** a táto absencia odkladného účinku preto neimplikujú, že tento súdny orgán by mal byť považovaný za súdny orgán vydávajúci rozhodnutie, proti ktorému nie je možné podať žiadny opravný prostriedok.
- (79) .... vnútroštátny súd, ktorého rozhodnutia ... môžu byť predmetom kasačného opravného prostriedku, **nemôže byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 267 (3) ZFEÚ.**

Ústavný súd SR a čl. 267 (3) ZFEÚ

- **uznesenie z 3.7.2008, IV. ÚS 206/08:**
- povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru podľa čl. 267 (3) ZFEÚ platí len pre taký vnútroštátny súd, ktorý je súdom poslednej inštancie v konkrétnom spore alebo v inej právnej veci, t.j. súdom, proti ktorého rozhodnutiu **nemožno podať žiaden opravný prostriedok (výnimkou z povahy veci je návrh na obnovu konania).**
- **Skúmanie**, či ide o súd, proti ktorého rozhodnutiu už nie je prípustný žiaden opravný prostriedok, treba vykonať s **ohľadom na konkrétny spor alebo inú právnu vec, rešpektujúc platný Občiansky súdny poriadok, jeho systém opravných prostriedkov a súčasne aj judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj "najvyšší súd")** riešiacu prípustnosť opravných prostriedkov, **najmä dovolania.**
- ...ak sa v spore v konaní pred vnútroštátnym súdom nepodielal svojím výkladom práva spoločenstva komunitárny sudca, hoci tento výklad bol nevyhnutný na rozhodnutie vo veci samej, potom vnútroštátny súd bol v tejto časti konania pred ním **nesprávne obsadený** tak, ako to napokon tvrdí aj samotný sťažovateľ uvádzajúc, že vo veci **nerozhodoval zákonný sudca.**
- Takáto procesná situácia je však zákonom ustanoveným dôvodom na podanie dovolania podľa § 237 písm. g) OSP a prípustnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku vylučuje právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy.

uznesenie z 3.7.2008, IV. ÚS 206/08

- Ak taký súd, ktorý je súdom, proti ktorého rozhodnutiu už niet žiadneho opravného prostriedku, **nepredloží prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru, hoci tak urobiť mal**, otvára sa otázka ústavnosti jeho postupu so zreteľom na čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 1 ústavy, pričom treba pripomenúť aj jeho povinnosť podľa § 1 v spojení s § 109 ods. 1 písm. c) OSP zabezpečiť spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov konania...
- Ústavný súd pripomína, že ak vnútroštátny sudca nepredloží prejudiciálnu otázku komunitárnemu sudcovi v konkrétnej veci, kde to bola jeho povinnosť, nielen možnosť tak urobiť, potom v takom prípade to môže za istých okolností zakladať **zodpovednosť členského štátu za porušenie komunitárneho práva postupom a rozhodovaním vnútroštátneho súdu** (pozri napríklad rozsudok z 30. septembra 2003 vo veci Kobler proti Rakúskej republike, C-224/01).

11

Výnimky z možnosti a povinnosti podať prejudiciálnu otázku

• VÝNIMKY

1) Všeobecné

- ak rozhodnutie o prejudiciálnej otázke nie je potrebné pre rozhodnutie veci samej
- Hypotetický spor
- Problematický YNOS (C-302/04)

2) Osobitné

- **acte éclairé** (28 až 30/62, Da Costa, 27.3.1963)
- **acte clair** (283/81, CILFIT, 6.10.1982)

12

Náležitosti (výnimky) všeobecné – relevantný spor

- súd má za to, že podanie otázky je potrebné pre rozhodnutie veci samej
- len počas konania, ktoré pred súdom prebieha (C-422 až 424/93, Erasun, 15.6.1995)
- existuje možnosť, že súd bude môcť zohľadniť prejudiciálny rozsudok pri vydávaní rozhodnutia v tomto konaní

13

Náležitosti (výnimky) všeobecné – YNOS C-302/04

- **C-153/13, Pohotovosť proti Sorokovi**
- **PO položil OS Bardejov: 15. februára 2013**
- rovnaké otázky položil OS Svidník 31. augusta 2012 (C-470/12)
- ....z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že zmluva o úvere, o ktorú ide vo veci samej, bola uzavretá 10. decembra 2002, teda pred prístupím Slovenskej republiky k Európskej únii 1. mája 2004.
- ...Ako pritom uviedla Európska komisia vo svojich písomných pripomienkach, z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že **má právomoc vykladať právo Únie, len pokiaľ ide o jeho uplatňovanie v členskom štáte odo dňa prístúpenia tohto štátu k Únii** (pozri rozsudky Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, bod 36; Telefónica O2 Czech Republic, C-64/06, body 22 a 23; CIBA, C-96/08, bod 14, ako aj uznesenie Semerdžiev, C-32/10, bod 25). **Súdny dvor už okrem toho uplatnil túto judikatúru vo vzťahu k návrhu na výklad smernice 93/13 v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere uzavretou pred prístupím Slovenskej republiky (uznesenie SKP, C-433/11, bod 36).**

14

Výnimky z čl. 267 (3) ZFEÚ - CILFIT

- **CILFIT podmienky:**
  - 1) súd musí porovnať rôzne jazykové znenia únievého ustanovenia;
  - 2) súd musí dbať na osobitosti terminológie práva Únie;
  - 3) musí brať do úvahy kontext, ciele a štádium vývoja únievej právnej úpravy a vykladať dané ustanovenie vo svetle všetkých ustanovení práva Únie.

15

Výnimky z čl. 267 (3) ZFEÚ – Da Costa

- rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 1963
- aj keď tretí odstavec čl. 267 bezvýhradne vyžaduje, aby súdy členského štátu, proti rozhodnutiam ktorých neexistuje opravný prostriedok v zmysle vnútroštátneho práva postúpili Súdnemu dvoru každú otázku výkladu, ktorá sa v konaní pred nimi vyskytne, **právomoc výkladu podľa článku 267 ZFEÚ, ktorá už bola vykonaná Súdnym dvorom**, môže zbaviť povinnosť jej účelu a tým zrušiť jej podstatu. To platí najmä v prípade, keď **vznesená otázka je v podstate totožná s otázkou, ktorá už bola predmetom rozhodnutia o prejudiciálnej otázke v podobnom prípade...**

16

Ako podať prejudiciálnu otázku (civil)

- formu rozhodnutia o podaní prejudiciálnej otázky ZFEÚ neupravuje
- § 167 ods. 1 OSP – uznesením
- **§ 109 ods. 1 písm. c)** – prekážka konania – **povinnosť prerušiť** konanie
- § 250c ods. 2 OSP (správne súdnictvo) – odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu
- T.j. – dve/tri rozhodnutia (jedno uznesenie?)
C-165/1 Profitube – jedno uznesenie
C-504/10, Tanoarch – dve uznesenia

17

Obrana voči podaniu prejudiciálnej otázky – nemeritórne rozhodnutie

- 1) Odvolanie – voči rozhodnutiu podať PO
- možno voči PO prvostupňových súdov (§ 201 OSP)
- 2) Odvolanie – voči uzneseniu súdu o prerušení konania z dôvodu PO a uzneseniu o odklade vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu (250c ods. 2 OSP)
...má sa rekodifikáciou vypustiť
- 3) Dovolanie - § 239 ods. 1 písm. b) ak podáva PO odvolací súd
- 4) Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy
- C-416/10 Križan vs. II.ÚS 128/2011 zo 6.4. 2011₁₈
- zjavne neopodstatnená - Cartesio

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky – nemeritórne rozhodnutia

- **1) ODVOLANIE – NIE** voči prvostupňovému rozhodnutiu § 202 ods. 3 písm. o) **OSP – vylúčenie odvolania z dôvodu nepredloženia PO**
- **2) DOVOLANIE - NIE** proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c)
- § 239 ods. 1 písm. b) **OSP - vylúčené**

19

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- **1) ODVOLANIE - § 205 ods. 2 písm.f) OSP**
– nesprávne právne posúdenie
- **2) DOVOLANIE - § 241 ods. 2 písm. c) OSP**
– nesprávne právne posúdenie
- **ale najmä (III. ÚS 207/09) § 241 ods. 2 písm. a) OSP v spojení s § 237 písm. g) OSP**
- nesprávne obsadený odvolací súd (porušenie čl. 46 ods. 1 a 4 a 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru)
- **NIE – správne súdnictvo**

20

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- **2) DOVOLANIE nie – správne súdnictvo**
- IV. ÚS 82/2012-31 - sťažovateľka v sťažnosti odvodzuje plynutie dvojmesačnej lehoty na podanie sťažnosti proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžf/14/2010 z 15. decembra 2010 od doručenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sdo/15/2010 z 23. marca 2011, ktorým bolo konanie o dovolaní zastavené, t. j od 18. apríla 2011
- **ÚS:** s uvedeným právnym názorom sťažovateľky o plynutí lehoty na podanie sťažnosti nemožno súhlasiť
- **ústavná sťažnosť následne podaná po lehote**

21

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- Ak odvolací – dovolací súd meritórne rozhodnutie zruší – KTO má podať prejudiciálnu otázku?

22

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- **3) SŤAŽNOSŤ** podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy
  - subsidiarita ÚS
  - najskôr dovolanie (II.ÚS 90/05, IV.ÚS 206/08)
  - nálezn IV. ÚS 108/2010 z 19. októbra 2011 a II.ÚS 129/2010 z 3. novembra 2011 (*odstrel medveďa*)
  - **porušenie práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces** (nie vždy...**zásadné pochybenie**)

23

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- **3) SŤAŽNOSŤ pokračovanie...**
- ...nie každé nepredloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, ktoré je v rozpore s právom EÚ, musí mať automaticky za následok porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru
- **Len zásadné a kvalifikované pochybenie pri rozhodovaní o (ne)predložení prejudiciálnej otázky**, ktoré môže spočívať vo svojvoľnom či na prvý pohľad celkom nesprávnom nepredložení prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru v prípade, keď súd sám o interpretácii práva EÚ mal pochybnosti a predbežnú otázku nepredložil, má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, keďže týmto spôsobom by bola **svojvoľne popretá právomoc Súdného dvora** (*porovnaj rozhodnutie Spolkového ústavného súdu BVerfGE 82, 159; uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 154/08 z 30. júna 2008*)

24

Obrana voči **nepodaniu** prejudiciálnej otázky - voči **meritórnemu rozhodnutiu**

• 3) SŤAŽNOSŤ pokračovanie....

a) I. ÚS 90/05, IV. ÚS 206/08, III. ÚS 151/07 - sťažovatelia vystupovali v postavení účastníkov v konaní pred všeobecnými súdmi, v ktorých sa „dožadovali“ predloženia PO

b) II. ÚS 129/2010 - nepredloženie PO vo vecne a právne (v zásade) identických konaniach, v ktorých sa však sťažovateľ sám predloženia prejudiciálnej otázky „nedožadoval“.

c) III. ÚS 254/2013 – námietka nepoloženia PO až²⁵ v ústavnej sťažnosti

b) II. ÚS 129/2010

- ....podľa názoru ústavného súdu [vychádzajúc z v judikatúre ústavného súdu všeobecne akceptovanej zásady *iura novit curia*, podľa ktorej súd nielen pozná právo, ale si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v akej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu] táto skutočnosť (že nenamieta...) **nemá pre spochybnenie povinnosti všeobecného súdu predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru za splnenia ostatných podmienok významnejšiu právnu relevanciu**
- ...ústavný súd sa následne zameril na posúdenie skutočnosti, či vnútroštátny súd bol povinný prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru predložiť a či bol výklad práva EÚ uskutočnený Súdnym dvorom na základe predložených prejudiciálnych otázok v konečnom dôsledku²⁶ nevyhnutný pre rozhodnutie vo veci samej...

iné) III. ÚS 388/2010

- sťažovateľka v konaní pred KS ani v odvolacom konaní pred NS nenamietala nesprávny výklad aktov Európskej únie ani nenavrholala začatie konania pred ESD o prejudiciálnej otázke
- v konaní pred všeobecnými súdmi sa nepreukázala potreba výkladu komunitárneho práva Súdny dvorom v konaní o prejudiciálnej otázke (ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že uvedený postup sťažovateľka ani nenavrholala), nemožno dospieť ani k záveru, že došlo k porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy
- zjavne neopodstatnená sťažnosť

27

c) III. ÚS 254/2013

... zo sťažnosti a jej príloh **nevyplýva, že by v konaní pred najvyšším súdom sťažovateľ namietal nepoloženie PO - čo zakladá odmietnutie jeho sťažnosti pre nedostatok právomoci ústavného súdu**

- z princípu subsidiarity v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy a § 49 zákona o ústavnom súde vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom ....ak argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04)

28

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

• 3) Žaloba o náhradu škody

- zásada zodpovednosti členského štátu za škody, ktoré spôsobil jednotlivcom z dôvodu porušenia únievého práva, je súčasťou systému ZFEÚ a tým aj únievého právneho poriadku (C-445/06, Danske Slagterier, 24.3.2009)
- podmienky rovnaké...až na...“závažné porušenie“
- Köbler, C-224/01, 30.9.2003
- Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, 13.6.2006,

29

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

5) konanie o porušenie povinnosti podľa článku 258 až 260 ZFEÚ voči členskému štátu

- snaha dostať spor mimo členského štátu
- je rozhodnutie ústavne nezávislého súdu pričítateľné podľa práva EÚ „vláde členského štátu“ ?
- je to férové ?
- kde je príčina ?
  - sú podmienky CILFIT, Da Costa jasné?
  - je právo EÚ zrozumiteľné ?

30

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

- Nesplnenie povinnosti členského štátu môže byť podľa článku 260 ZFEÚ v zásade konštatované **bez ohľadu na orgán tohto členského štátu**, ktorého konanie alebo nečinnosť zakladá nesplnenie povinnosti, **aj keď ide o ústavne nezávislú inštitúciu** (rozsudok z 5. mája 1970, Komisia/Belgicko, 77/69, Zb. s. 237, bod 15)
- Rozsah vnútroštátnych zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení sa má posudzovať **so zohľadnením ich výkladu vnútroštátnymi súdmi** (rozsudok z 8. júna 1994, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-382/92, Zb. s. I-2435, bod 36)
- **Komisia proti Taliansku, C-129/00, 9. decembra 2003**
V tejto súvislosti **nemožno zohľadňovať** izolované súdne rozhodnutia alebo také rozhodnutia, ktoré sú v odlišnom kontexte judikatúry výrazne v menšine, alebo výklad, ktorý najvyšší vnútroštátny súd odmietol. To sa nevzťahuje na súdny výklad vo významnom prípade, ktorý najvyšší súd nezamietol, alebo dokonca potvrdil.

31

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

- **Komisia proti Španielsku, C-154/08, 12. 11. 2009**
  - porušenie práva EÚ môže vyplývať z jediného rozsudku najvyššieho súdu členského štátu
  - sporná otázka (prelomenie praxe jediným súdnym rozhodnutím z r. 2003) a nepodanie prejudiciálnej otázky podľa čl. 267 (3) ZFEÚ
- **C-507/08 Európska komisia proti Slovenskej republike, 22.12. 2010**
Hlavnou prekážkou .... vymožitelnosti bolo odmietnutie vyhovieť návrhu na zaplatenie podanému daňovým úradom najskôr Okresným súdom Košice II a následne v odvolaní Krajským súdom v Košiciach vzhľadom na to, že rozhodnutie príslušného súdu zo 14. júla 2004 o potvrdení vyrovnania nadobudlo právoplatnosť.

32

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

6) konanie pred ESLP- sťažnosť

- Odôvodnenie rozhodnutia musí byť dostatočné (čl. 6 ods. 1 Dohovoru)
- Sťažnosti č. 3989/07 a 38353/07, Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgicku

33

Záver – reforma systému?

- odvolanie voči nepodaniu prejudiciálnej otázky – prerušeniu konania
- možnosť priameho odvolania procesných strán k Súdnemu dvoru
- povinnosť Komisie začať konanie o porušenie povinnosti podľa čl. 258 ZFEÚ
- zákonná úprava žaloby o náhradu škody

34

Analýza súdnej ochrany práva EÚ podľa druhu súdu:

- Súdny dvor Európskej únie
- vnútroštátne súdy
- Európsky súd pre ľudské práva (*zatiaľ skôr nie*)

Rozhodujúce kritérium – kto má **právomoc posúdiť** porušenie únievého práva

- 1) centralizovaná súdna ochrana
- 2) decentralizovaná súdna ochrana

35

Centralizovaná súdna ochrana práva EÚ

- 1) predsúdne (administratívne) **konanie inštitúcií EÚ a členských štátov** a následné **konanie pred Súdnym dvorom**, ktorého rozhodnutie o porušení únievého práva je konečné a nie je možné proti nemu podať opravný prostriedok,
- 2) vzájomnú **spoluprácu Súdného dvora a vnútroštátnych súdov členských štátov** (predbežnú otázku porušenia únievého práva zo strany členských štátov rieši **Súdny dvor**, ako centrálna súdna inštitúcia EÚ, ktorá má v tomto smere výlučnú právomoc).

36

Centralizovaná súdna ochrana práva EÚ

- Výhody

- jednotnosť posudzovania, podmienok
- systematický plán kontroly Komisie
- časové účinky rozhodnutia Súdneho dvora EÚ retroaktívne...?

- Ad 1)

- inkvizitný proces

- Ad 2)

- povinnosť podať prejudiciálnu otázku v niektorých prípadoch
- súd v hlavnom konaní môže vyodiť voči štátu všetky príslušné sankcie, ktoré mu vnútroštátny právny poriadok umožňuje
- erga omnes účinky rozhodnutia Súdneho dvora

37

Centralizovaná súdna ochrana práva EÚ

- Nevýhody

- absencia aktívnej legitímácie súkromných FO/PO

- Ad 1)

- široké diskrečné právomoci Komisie
- dĺžka predsúdneho ako aj súdneho konania
- absencia kasačného účinku rozhodnutí Súdneho dvora
- deklaratórna povaha rozhodnutí Súdneho dvora bez sankcie

- Ad 2)

- porušenie povinnosti podať prejudiciálnu otázku (svojvoľné rozhodnutie vnútroštátneho súdu o ne/porušení) a sekundárne (neisté) súdne konania
- možnosti machinácií s časovými účinkami rozhodnutí Súdneho dvora
- dĺžka súdneho konania

38

Decentralizovaná súdna ochrana práva EÚ – štvrtá časť

- vnútroštátny súd - všeobecný súd aplikácie únievého práva
- vnútroštátny súd je povinný v rámci svojich právomocí zabezpečiť úplný účinok únievých právnych noriem a chrániť práva, ktoré tieto normy priznávajú jednotlivcom

39

Decentralizovaná súdna ochrana práva EÚ

- potenciálne všetky vnútroštátne prostriedky súdnej ochrany
  - procesná a inštitucionálna voľnosť členských štátov pri zabezpečovaní účinnej súdnej ochrany únievých práv
  - **nedostatok**: 28 rôznych národných súdnych systémov a rôzne žaloby, ktoré sa v rámci členských štátov značne líšia
- snaha o ich postupné zblížovanie na únievej úrovni judikatúrou Súdneho dvora EÚ
  - zásada rovnocennosti
  - zásada efektivity (účinnosti)

40

Decentralizovaná súdna ochrana práva EÚ

- **aktuálne problémy**

- 1) nariadenie predbežných opatrení v prípade porušenia práva Únie
- 2) revízia právoplatných vnútroštátnych súdnych a správnych rozhodnutí nezlučiteľných s právom Únie
- 3) samostatná žaloba na preskúmanie zlučiteľnosti vnútroštátneho práva s právom Únie
- 4) zodpovednosť členských štátov za škodu spôsobenú porušením práva Únie

41

Ďalšie úskalia oboch modelov

- **Lisabonská zmluva** a snaha o reformu konania o porušenie povinnosti
- vzájomné **prepojenosť** má výhody aj nevýhody (najmä decentralizovaná kontrola súladu s právom EÚ)
- problém s právnym názorom súdu vyššieho stupňa a Súdny dvor ako rukojemník
  - konanie o **prejudiciálnej otázke** v niektorých prípadoch vážne narušuje vnútroštátnu súdnu hierarchiu
- **PRÍKLAD:**
C-416/10, Križan a i. v. Slovenská inšpekcia životného prostredia
... ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu, ktorý je založený najmä na aplikácii komunitárneho rámca týkajúceho sa ochrany životného prostredia, zrušil s uložením povinnosti sa riadiť právnymi názormi ústavného súdu založenými na porušení procesných a hmotných ústavných práv osoby zúčastnenej na súdnom konaní bez prihliadnutia na komunitárny rozmer prejednávanej veci...

42

- **rozsudok Súdneho dvora zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73:**

„pravidlo vnútroštátneho práva, na základe ktorého sú súdy rozhodujúce na nižšom stupni viazané právnym posúdením súdu vyššieho stupňa, nemôže týmto súdom odňať právo obrátiť sa na Súdny dvor s otázkami o výklade práva Spoločenstva dotknutého takýmto právnym posúdením“

- **C-173/09 Georgi Ivanov Elchinov**

- po štyroch desaťročiach potvrdené...

43

Ako ďalej?

- **sám Súdny dvor nezohľadňuje svoju judikatúru?**

- rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01 (zodpovednosť súdu posledného stupňa za škodu)

- rozsudok Súdneho dvora z 9. decembra 2003, Komisia/Taliansko, C-129/00 (konanie o porušenie povinnosti – najvyšším súdom členského štátu)

- rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007, Lucchini, C-119/05 (revízia právoplatných súdnych rozhodnutí)

44

Slovenské súdy a PO

- od 1.5. 2004 do 30.8. 2014 podali všeobecné súdy SR Súdnemu dvoru **25 PO / 21 skončených konaní**

Najvyšší súd SR	Krajský súd PO	Okresný súd PO	Okresný súd SK	Okresný súd BJ
9	10	3	1	1
C-456/07	C-302/07	C-453/10	C-470/12	C-153/13
C-240/09	C-76/10	C-30/12		
C-416/10	C-252/11	C-482/12		
C-504/10	C-433/11			
C-599/10	C-22/12			
C-165/11	C-373/12			
C-68/12	C-460/12			
C-543/12	C-496/12			
C-459/13	C-34/13			
	C-558/13			

45

Slovenské súdy a PO

Rozsudok	Odôvodnené uznesenie	Uznesenie – zastavenie (spätvzatie)	Uznesenie - neprípustnosť
9	2	7	3
C-240/09 VLK	C-456/07 Mihal	C-252/11 Šujetová	C-302/07 Kovaľský
C-416/10 Križan	C-76/10 Pohotovosť	C-30/12 Marcínová	C-433/11 SKP
C-453/10 Perenič		C-373/12 GIC Cash	C-153/13 Pohotovosť
C-504/10 Tanoarch		C-460/12 SKP	
C-599/10 SAG ELV		C-482/12 Macinský	
C-165/11 Profitube		C-496/12 Myjava	
C-22/12 Haasová		C-558/13 CD Consulting	
C-68/12 SLSP			
C-470/12 Pohotovosť			

46

Slovenské súdy a PO

- z 9 prejudiciálnych konaní iniciovaných **Najvyšším súdom SR** je sedem konaní skončených, dve konania (C-543/12 Zeman a C-459/13 Široká) stále prebiehajú (jún 2014). V spojení so štatistikou o „úspešnosti“ prejudiciálnych konaní možno konštatovať, že iba prvá prejudiciálna otázka NS SR vo veci C-456/07 Mihaľ skončila odôvodneným uznesením, všetky ostatné skončili rozsudkom Súdneho dvora vo veci same
- - viaceré PO NS SR boli významné z hľadiska aplikácie práva EÚ v rámci ústavných pravidiel SR (napr. konanie C-416/10 Križan), alebo v rámci samotného fungovania prameňov práva EÚ (napr. konanie C-240/09 VLK).

47

Slovenské súdy a PO

- **Okresný súd Prešov** podal **3 PO** v roku 2010, 2011 a 2012
- rozsudkom Súdneho dvora dostal Okresný súd Prešov odpovede len v rámci prvého PO vo veci **C-453/10 Perenič a Pereničová**.
- ostatné dve ním začaté konania skončili uznesením o zastavení.
- napríklad v prejudiciálnom konaní vo veci C-482/12, Peter Macinský a Eva Macinská proti Getfin s. r. o. a Finanreal s.r.o. začatým 29.10. 2012 boli o viac než rok neskôr dňa 21. novembra 2013 podané aj návrhy generálneho advokáta.

48

C-453/10 Perenič a Pereničová

- švédsky generálny advokát Nils Wahl PO OS PO nešetril (návrhy z 21. novembra 2013)
- „Súdny dvor je riadnym súdnym orgánom. Jeho úlohou je rozhodovať v právnych sporoch medzi účastníkmi konania na základe hmotnoprávných a procesných právnych noriem. Vydáva záväzné rozhodnutia a **v zásade neposkytuje poradné stanoviská k hypotetickým otázkam**. V tejto súvislosti sa prejednávajúca vec javí ako vec, ktorá vykazuje všetky vlastnosti úplne abstraktnej situácie, a nie je vôbec zrejmé, prečo je rozhodnutie Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke nevyhnutné. Tak ako v legislatívnom procese vedie vychádzanie z neštandardných právnych situácií k nekvalitnému právnemu poriadku, o to viac neexistujúce právne spory vedú k ešte horšej judikatúre. Tak je to nanešťastie aj vo veci samej, hoci spor, v rámci ktorého bola Súdnemu dvoru predložená otázka v tomto konaní, je dosť významný. Opätovne ide o prípad, keď snaha o dosiahnutie efektívnejšieho výkonu súdnictva stojí oproti právu na účinnú súdnu ochranu – konkrétne ochranu spotrebiteľov.“
- navrhol prejudiciálne otázky zamietnuť ako **zjavne nepripustné**

49

C-453/10 Perenič a Pereničová

- „Či sa má [smernica 93/13] vykladať v tom zmysle, že jej odporuje právna úprava členského štátu, akou je ustanovenie §151j ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktorá umožňuje veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok tak, že vykoná záložné právo predajom nehnuteľnosti aj napriek námietkam spotrebiteľa, spornosti veci a bez posúdenia zmluvných podmienok súdom alebo iným nezávislým tribunálom?“
- GA: vnútroštátny súd v skutočnosti žiada Súdny dvor, aby rozhodol, či je so smernicou 93/13 zlučiteľná legislatíva, ktorá sama osebe umožňuje uzavretie všeobecnej zmluvy o zriadení záložného práva medzi spotrebiteľom a obchodníkom, podľa ktorej možno sporné konanie začať kedykoľvek, keď spotrebiteľ poruší *akúkoľvek* zo svojich povinností voči obchodníkovi.
- ...hoci by takáto otázka bola zaujímavá, nie je ničím podložená vzhľadom na skutkové okolnosti opísané v návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Nemám v úmysle predkladať návrhy o hypotetických problémoch...

50

Slovenské súdy a PO – KS PO

- KS PO „rekordman“ v počte podaných prejudiciálnych otázok (11 otázok z celkového počtu 25)
- vôbec prvá slovenská PO: C-302/07 Koval'ský – neprípustná
- zo zvyšných 10 PO KS PO je 9 konaní skončených
- neskončené jedno konanie: C-328/14 CD Consulting II

51

Slovenské súdy a PO – KS PO

- Posledný rozsudok z 10.9. 2014: C-34/13 Kušionová

...smernica Rady 93/13/EHS sa má vykladať v tom zmysle, že jej **neodporuje vnútroštátna právna úprava**, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdnym výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, pokiaľ predmetná právna úprava prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nest'ážuje ochranu práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.

....článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice len vtedy, ak uvedená zmluvná podmienka odráža obsah záväzného zákonného alebo regulačného ustanovenia, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.

52

C-34/13 Kušionová

- „1. Má sa [smernica 93/13] a [smernica 2005/29] vo svetle článku 38 [Charty] vykladať v tom zmysle, že je s nimi v rozpore právna úprava členského štátu, akou je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktorá **umožňuje veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľný majetok spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom** napriek existencii sporu v otázke, či nejde o neprijateľnú zmluvnú podmienku?
- 2. Bránia právne predpisy Európskej únie uvedené [v prvej otázke] použitiu takého vnútroštátneho pravidla, akým je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktoré **umožňujú veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľnosť spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom** napriek existencii sporu v otázke, či nejde o neprijateľnú zmluvnú podmienku?
- 3. Má sa rozsudok Súdneho dvora [Simmenthal (EU:C:1978:49)] vykladať tak, že v záujme naplnenia cieľa smerníc uvedených [v prvej otázke] vo svetle článku 38 [Charty] vnútroštátny súd neuplatní vnútroštátne ustanovenia, akým je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktoré umožňujú veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľný majetok spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom a tak napriek existencii sporu obísť *ex officio* súdnu kontrolu zmluvných podmienok?
- 4. Má sa článok 4 [smernice 93/13] vykladať tak, že zmluvná podmienka v spotrebiteľskej zmluve, ktorú uzavrel spotrebiteľ bez zastúpenia advokátom, ktorá umožňuje veriteľovi vykonať mimosúdne záložné právo bez súdnej kontroly, je obchádzaním dôležitej zásady úniijného práva *ex officio* súdnej kontroly zmluvných podmienok a z tohto dôvodu je nekalá aj za stavu, že znenie takejto zmluvnej podmienky vychádza z vnútroštátneho predpisu?

C-34/13 Kušionová

- ...pokiaľ ide o výkon zábezpeky, ktorá sa vzťahuje na spotrebiteľské zmluvy o pôžičke, treba konštatovať, že **smernica 93/13 neobsahuje nijakú úpravu týkajúcu sa výkonu záložných práv...**
- ...z ustálenej judikatúry však vyplýva, že v prípade neexistencie harmonizácie vnútroštátnych mechanizmov núteného výkonu v práve Únie vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu prináleží, aby na základe zásady procesnej autonómie také pravidlá zaviedol, avšak pod podmienkou, že nesmú byť menej priaznivé než pravidlá, ktoré upravujú obdobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), a že nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právo Únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudky Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 50 a citovanú judikatúru, ako aj Pohotovosť, EU:C:2014:101, bod 46).

C-34/13 Kušionová

- prejednávanej veci možnosť príslušného vnútroštátneho súdu prijať predbežné opatrenie, ako je uvedené v bode 60 tohto rozsudku, môže zjavne predstavovať primeraný a účinný prostriedok na zabránenie uplatňovaniu nekalých podmienok, čo musí overiť vnútroštátny súd
- ... § 151m ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 17 ods. 3 zákona o dobrovoľných dražbách stanovuje, že predaj na dražbe možno spochybniť v lehote 30 dní odo dňa oznámenia o začatí výkonu záložného práva a že osoba, ktorá spochybňuje podmienky tohto predaja, disponuje na základe § 21 ods. 2 uvedeného zákona lehotou v dĺžke 3 mesiace odo dňa príklepu na to, aby sa obrátila na súd
- ...je zjavné, že zákon č. 106/2014 Z. a uplatniteľný na všetky zmluvy o zriadení záložného práva platné od tohto dňa ... umožňuje súdu, aby v prípade spochybnenia platnosti podmienky záložnej zmluvy určil neplatnosť dražby, pričom toto rozhodnutie so spätnou účinnosťou stavia spotrebiteľa takmer do rovnakého postavenia v porovnaní s tým, ktoré mal pôvodne, a teda v prípade protiprávnosti dražby neobmedzuje náhradu jej škody iba na finančnú kompenzáciu..

Slovenské súdy a PO – KS PO

- 11 konaní - 10 skončených
- len 2 konania skončili rozsudkom - C-22/12 Haasová a C-34/13 Kušionová
- ďalšie jedno konanie vo veci C-76/10 Pohotovosť bolo skončené vydaním odôvodneného uznesenie Súdneho dvora dňa 16.11. 2010
- ostatné neprípustné / nemá právomoc / zastavené

Slovenské súdy a PO

- OS Svidník: C-470/12 Pohotovosť / Vašut

- Stanoviska GA Wahla z 12.12. 2013:

34. Je nepochybne prekvapujúce a poľutovaniahodné, že vnútroštátny súd predovšetkým nepovažoval za potrebné informovať Súdny dvor o prekážke konania, ktorá nastala sotva mesiac po podaní tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a následne, napriek výzve Súdneho dvora, neuviedol presné dôvody, pre ktoré sa domnieval, že konanie vo veci samej stále prebieha, hoci medzi exekučným konaním na vnútroštátnej úrovni a týmto návrhom na začatie prejudiciálneho konania je absolútna vzájomná závislosť.